TONI
CABÒ

Tirant de Lletres

- Vol.IV -

UNA COL·LECCIÓ DE LITERATURA INFANTIL I JUVENIL

Llibret AC Falla El Mocador

(Sagunt / 2018)

EDITA

AC Falla el Mocador.

COORDINACIÓ

Hugo Morte, Rosa Benet, Albert Llueca i Sebas Marín.

COL·LABOREN

Escola Valenciana i Premi Sambori.

EQUIP DE REDACCIÓ

Francesc Gisbert, Elena Aznar Cortés, Josep Xavier Rico Martín, Olga Salar, Albert Torres, Vicent Lloret i Pedro Manchón.

MAQUETACIÓ

Yogur de Fresa.

POTS DESCARREGAR EL LLIBRET ACÍ

DEPÒSIT LEGAL

V-214-2011

JUSTIFICACIÓ DE TIRADA EN PAPER

300 exemplars.

El present llibret ha participat en la convocatòria dels premis de la Generalitat Valenciana per a la promoció de l'ús del valencià.
Aquest llibret ha estat revisat per AVIVA Sagunt.
L'AC Falla el Mocador no es fa responsable de les opinions de les col·laboracions literàries.

La portada

TONI CABO

Els llibres et poden portar de passeig on vulgues; fer-te volar com si fos una catifa per la lluna, o pel més profund oceà de la literatura. Convidat, quedes.

Índex

PRÒLEG 09

TIRANT DE LITERATURA INFANTIL I JUVENIL

Francesc Gisbert

Escola Valenciana.

Professor de llengua i literatura a l'IES Serra de Mariola i doctor en Filologia. És autor de més de quaranta llibres de literatura infantil, juvenil i d'adults.

17. 21

PREMI SAMBORI A SAGUNT

Elena Aznar Cortés i Josep Xavier Rico Martín

Estudiants

18. 31

EL PORQUET DEL RABET ALEGRE

Olga Salar

Escriptora i filòloga

Índex

19. 47

L'APRENENT D'HEROI

Albert Torres Blandina

Escriptor

20. 55

EL VALOR DE LA PARAULA

Vicent Lloret

Poeta i escriptor

21. 63

TIRANT, FENT I REPLEGANT

Pedro Manchón Pau

Escriptor, periodista , mestre d'educació primària i faller de Benicarló. Autor del llibre Encesa en Flama. Trons d'Avís.

TONI COLOMINA

No cal quedar-se adormit per a somiar; ni tan sols tancar els ulls. Tot al contrari, tin-los ben oberts, atents al codi que queda ocult entre ell fulls d'un llibre gràcies al joc alfabètic que s'articula entre les seues pàgines. Llig i percep; i aleshores somia, delira i il·lusiona. Perquè fins a la més insignificant de les coses escrites, la més senzilla combinació de paraules, pot ser capaç de transportar-te allà on habiten les emocions.

Pròleg

TIRANT DE LITERATURA INFANTIL I JUVENIL

Francesc Gisbert

Escola Valenciana.

Professor de llengua i literatura a l'IES Serra de Mariola i doctor en Filologia. És autor de més de quaranta llibres de literatura infantil, juvenil i d'adults.

UNA LITERATURA PER A INFANTS I JOVES?

L'antropologia situa el naixement dels humans, com a espècie diferenciada, més o menys agraciada i espavilada, en el moment que aprenem a contar històries. **ELS CONTES I LES RONDALLES, PRESENTS EN TOTES LES CULTURES, SÓN EL PUNT DE PARTIDA DE LA TRANSMISSIÓ GENERACIONAL, DE VALORS I CONEIXEMENTS.** Una constant inherent a la condició d'humanitat és la necessitat de contar, d'expressar, de transmetre... i el plaer d'escoltar, d'aprendre, de formar-nos.

El que ara com ara entenem per literatura infantil i juvenil naix al segle XVIII. I ho fa per necessitat. Abans, el trànsit entre la infantesa i l'edat adulta era molt breu. Així que els menuts eren capaços de treballar entraven de cap en l'edat adulta, sense contemplacions. Molts dels nostres avis, per no parlar de molts infants dels països pobres a l'actualitat, habiten ben poc el paradís de la infantesa i encara sort, si l'arriben a tastar. És en les societats més avançades que la infantesa s'allarga i dóna pas a l'adolescència, una etapa de formació. I és en la mesura que existeixen infantesa i adolescència, que naix la literatura infantil i juvenil.

TEMPS DE RONDALLES

EXISTEIX UNA CULTURA OFICIAL, ACADÈMICA, DE LLIBRES... I UNA ALTRA EXTRAOFICIAL, POPULAR, DE TRANSMISSIÓ ORAL. L'una i l'altra són necessàries, dues cares d'una mateixa moneda. Els mites, els poemes clàssics com ara l'*Eneida* i l'*Odissea*,

III TROBADA DE CONTACONTES DE PENÀGUILA, AMB FRANCESC GISBERT, ANNA BALLESTER, CARLES CANO, JORDI RAÜL VERDÚ, SÍLVIA COLOMER, LLORENÇ GIMÉNEZ, ENRIC LLUCH, ALMUDENA FRANCÉS, MIQUEL PUIG, JOAN BORJA, ROSANNA ESPINÓS I DANI MIQUEL.

beuen de contes i llegendes populars. Com també les faules i exemples medievals. I modernament, molts contes universals són reformulacions de contes populars, coneguts arreu del món. *Hansel i Gretel* dels germans Grimm són els nostres *Peret i Margarideta*; *la Bella i la Bèstia*, popularitzat per Disney i Beaumont, és la nostra *Blancaflor*; *Jack i el gegant* és el nostre *Joan i la favera màgica*... La llista de contes populars valencians amb equivalents arreu del món seria ben llarga.

LES RONDALLES SÓN L'ÀNIMA DELS POBLES. Actualment, els canvis en la forma de vida han trencat la transmissió generacional de llegendes, mites, costums, creences... Els avis han estat substituïts per la televisió i els mòbils, ja no conten històries a la vora de la llar, davant dels néts encaterinats.

EL PERILL D'EXTINCIÓ DE LA CULTURA POPULAR ARREU DEL MÓN GLOBALITZAT VA ACTIVAR A CASA NOSTRA UN MECANISME DE DEFENSA ADMIRABLE. Enric Valor va començar la recuperació del patrimoni rondallístic, ben bé en solitari. Va literaturitzar les rondalles tradicionals valencianes en un temps en què ningú no les valorava i les considerava coses de poble endarrerit i inculte. Ell va salvar de l'oblit Esclafamuntanyes, les contalles dels llavadors, el Mig Pollastre, la Mare dels Vents, els donyets de les Caterinetes i tants altres personatges del nostre imaginari. Sense escriure per a infants, a l'igual que les rondalles tampoc es contaven solament per a infants, Valor ens va proporcionar la primera tradició de LIJ (literatura infantil i juvenil). Va ser seguit per estudiosos i divulgadors com Ximo Caturla i *Rondalles de l'Alacantí* i *del Baix Vinalopó*, Josep Bataller i

Rondalles Valencianes, Joan Borja i *Llegendes del Sud*, Víctor Labrado i *Llegendes Valencianes*, Jordi Raül Verdú, Àlvar Monferrer, Agnés Vidal i una llista ben llarga.

Tres dels episodis més volenterosos i d'èxit, en la recuperació de l'imaginari popular valencià, tenen relació amb la rondalla. D'una banda, el mestratge d'Enric Valor, com també de Pasqual Tirado, per terres de Castelló, amb el seu *Tombatossals*, juntament a les tesis de Giani Rodari i la *Gramàtica de la fantasia*, van crear la primera escola de narradors valencians. Empar de Lanuza, Carles Cano o Enric Lluch, ja als anys huitanta, aposten per una literatura infantil a partir d'històries novelles, molt emparentada amb la tradició oral, l'única tradició possible en una literatura que s'inventava a si mateixa després de segles de silenci. La segona aventura, molt més moderna, ve de la mà de la recuperació de la fantasia valenciana, de la divulgació dels éssers fantàstics de l'imaginari popular amb llibres com *La Maria no té por* (Andana Edicions) de Francesc Gisbert i Dani Miquel. Empresa a la qual s'han sumat les campanyes del Museu Valencià d'Etnologia i de les biblioteques valencianes amb el projecte "Espanta la Por", la companyia teatral Disparatario amb els seus espectacles de titelles i l'exposició itinerant "Els monstres valencians" d'Escola Valenciana.

En tercer lloc, cal parlar de Dani Miquel, un dels grans ambaixadors de la imaginació infantil. Gràcies a Dani Miquel, els xiquets valencians han tornat a cantar en valencià. Des dels anys huitanta, existia una certa literatura infantil. Però els nostres infants no cantaven en valencià. Perquè els pares ja no en sabien. Hi havia Paco Muñoz,

com un heroi en solitari, *La Pelitrúmpeli* d'Al Tall, *Els Pabordets* i poca cosa més. Dani Miquel, amb els tres volums de *Musiqueries*, ha revolucionat el món de l'animació infantil i ha aconseguit el que semblava impossible, que els xiquets valencians canten i ensenyen a cantar els seus pares.

CONFIEM QUE LA RECUPERACIÓ IMMINENT D'UN ESPAI DE COMUNICACIÓ EN VALENCIÀ, EN RÀDIO I TELEVISIÓ, ANIRÀ ACOMPANYAT D'UNA PROGRAMACIÓ QUE POTENCIE I DIVULGUE L'IMAGINARI FANTÀSTIC D'ENRIC VALOR I DE LES RONDALLES VALENCIANES, ELS DIBUIXOS INFANTILS SOBRE MITES I PERSONATGES NOSTRATS, COM TAMBÉ LA MÚSICA INFANTIL I PER A TOTES LES EDATS, EN VALENCIÀ. Això seria la millor campanya d'animació lectora que podria fer-se des de ràdio i televisió.

L'HORITZÓ DELS CLÀSSICS

Quan parlem de literatura infantil i juvenil, sovint, parlem dels clàssics. Però, què és un clàssic? Un llibre que sobreviu al pas del temps, com el bon vi, o les bones obres d'art, i cada vegada es fa més suggerent. Els clàssics no van ser escrits pensant només en infants, sinó en un públic més ampli. Stevenson, Verne, Defoe, Scott, Conan Doyle... encarnen l'aventura, el misteri, l'emoció... i per això mai no passen de moda.

El mateix podríem dir dels "nostres clàssics". El *Tirant* va conéixer l'èxit des del moment de la publicació. Va ser traduït i va rodar per palaus i tertúlies. Però el veritable èxit del Tirant està per vindre.

Quan passe dels llibres a l'imaginari popular del carrer. D'igual manera com el *Quixot* s'ha convertit en un símbol identitari i d'unitat per a la cultura castellana, o Shahespeare per al món anglòfon, gràcies a les adaptacions, a les lectures col·lectives, a les pel·lícules, a les sèries d'animació... Existeixen múltiples adaptacions, en Bromera, Tabarca, Perifèric, Teide, Andana... per a tots els gustos. Però, per a quan una pel·lícula digna, per a quan una sèrie de dibuixos animats sobre Tirant i Carmesina? **ENCARA BO, QUE LES FALLES, COM EL MOCADOR, SE'N RECORDEN.**

EL PAPER DE L'ESCOLA I LA FAMÍLIA

Sovint, escoltareu dir que la gent llig poc. En concret, referit als joves. És cert que en el pas d'infant a jovençol canvien les prioritats, els gustos, els referents, i es perden molts lectors. Amb el temps, ja a l'edat adulta, els que eren bons lectors tornen. Però hi ha uns anys desesperants, de travessia pel desert, per a mestres i famílies en què costa connectar els joves amb la lectura.

No obstant això, **LA LITERATURA INFANTIL I JUVENIL VALENCIANA VIU UNA ÈPOCA D'OR. MAI NO HAVIEN EXISTIT TANTS AUTORS NI LECTORS.** És cert que augmenta el coneixement acadèmic de la llengua i en baixa l'ús viu i espontani. I és cert que el mercat escolar és l'únic estable i consolidat per al món editorial valencià. **COM DEIA JOAN FUSTER, UNA SOCIETAT QUE NO LLIG, ÉS UNA SOCIETAT QUE NO PENSA.** Fàcilment manipulable. Crear lectors és la millor manera de crear ciutadans crítics, participatius, raonables. I en el nostre cas, no hem d'oblidar que crear lectors ha d'anar unit a la

necessitat vital de crear parlants. Per això, segons a qui, mai no ha interessat prendre's seriosament les campanyes de foment lector. Amb tot, la millor campanya d'animació a la lectura és predicar amb l'exemple. Els nostres fills no lligen? I nosaltres, llegim davant d'ells, hi compartim lectures? Els nostres alumnes no lligen? I nosaltres, llegim pel nostre compte, estem al dia de les novetats, les comentem a classe? Els lectors fan lectors. Com els parlants fan parlants. Llegir i parlar en valencià, dia a dia, amb naturalitat, és la millor manera de demostrar que paga la pena llegir i parlar en valencià. Una persona llegint al menjador de casa, al pati de l'escola, al banquet del parc, al seient del metro... desperta la curiositat. Si aquell llig i li agrada, per què jo no?

Els valencians **PODEM PRESUMIR D'UNA MAGNÍFICA GENERACIÓ D'ESCRIPTORS I D'IL·LUSTRADORS DE LITERATURA INFANTIL I JUVENIL.** Fina Girbés, Anna Ballester, Marc Granell o Dolors Pellicer, en poesia; Teresa Broseta i Pasqual Alapont, en narrativa i teatre; Enric Lluch o Carles Cano, des dels contes. L'escola ha creat autèntics *best sellers*. Des de Joan Pla o Josep Franco, amb els mítics *Mor una vida, es trenca un amor* o *L'últim roder* (Bromera); Francesc Mompó, amb la trilogia amorosa *d'Els ulls del llac* (Voramar); Lourdes Boïgues, amb *El secret de Caterina Cremec* (Bullent); Silvestre Vilaplana amb *Els dimonis de Pandora* (Bromera) o *La mirada d'Al-Azraq* (Marfil/Tabarca); Pep Castellano amb *El rap de la gallina Carolina* (Bulllent); Gemma Pasqual i *L'últim vaixell* (Voramar); Xavier Aliaga i *El meu nom no és Irina* (Andana); Ivan Carbonell i *Els papers àrabs*; Pepa Guardiola i *La casta de banya trencada* (tàndem); Enric Lluch amb un fum de contes infantils divertidíssims, com *Jo Tirant, tu Carmesina*

(Bromera); Carles Cano, narrador infatigable, i *Contes per a tot l'any* (Barcanova); Pasqual Alapont i la saga de Manel i el seu avi, amb *No em digues bajoca o Cagadets de por* (Bromera); Francesc Gisbert amb les històries d'Alícia i tia Sofia en *Misteris S.L.* o *Investigaràs fins al final* (Bromera)...

Si voleu informació més detallada, sobre la riquesa de les nostres lletres, la història i els reptes, vos convide a fullejar el manual que vaig escriure fa un temps, *Una història de la Literatura infantil i juvenil valenciana* (Bromera), sobre els últims quaranta anys de LIJ.

EL PLAER DE LLEGIR

En conclusió, tenim al nostre abast una literatura molt rica. Aprofitem-la. La primera condició per a ser un bon lector, és saber escoltar. Contem històries als nostres fills, alumnes o nebodets. Llegim-los contes o àlbums il·lustrats. Despertarem en ells l'hàbit la curiositat, primer pas per despertar el cuquet de la lectura i els familiaritzarem amb el llibre. Si ho aconseguim, seran ells qui després, ens demanaran contes. Serà el moment de portar-los de passeig a les biblioteques municipals i deixar-los investigar les seccions de literatura infantil. I el moment de dur-los a les llibreries. Llibreters, per favor. **PREOCUPEU-VOS DE CREAR UN ESPAI A LES VOSTRES LLIBRERIES ON ELS INFANTS PUGUEN TOCAR, OBRIR I FULLEJAR CONTES SENSE POR.** Portem-los a les sessions de contacontes de les biblioteques o de les festes. Tenim uns contacontes formidables, Almudena Francés, Tània Muñoz, Carles Cano, Llorenç Giménez, Rosanna Espinós... L'escola ens ajudarà. Els

RINA

Contes d'ahir i
de tempre

La Maria
no la pot

mestres els parlaran de llibres, llegiran a classe, els deixaran llibres per endur-se a casa. Però la llavor de l'escola s'ha de regar i adobar a casa i a la societat. Si ho aconseguim, seran ells, ja infants o joves els que buscaran pel seu compte els llibres que més els agraden. Aventures de colla, novel·les d'intriga i de misteri. Més tard novel·les romàntiques, de ciència ficció, distòpies... Els haurem ensenyat una de les habilitats més importants de la vida, la capacitat crítica de saber triar.

I com diu la dita, **CONTE CONTAT, NO ÉS ACABAT, COM LLIBRE COMENÇAT, NO ÉS OBLIDAT, SI ES RECORDAT, I AMB UN ALTRE, ENCADENAT.**

17

PREMI SAMBORI A SAGUNT

Elena Aznar Cortés i Josep Xavier Rico Martín

Estudiants

PREMI 1R CICLE DE PRIMÀRIA 2016
DOLÇOS I MÉS DOLÇOS
ELENA AZNAR CORTÉS
CEIP CRONISTA CHABRET (SAGUNT)

Pep era un xiquet de quatre anys. Era graciós i alegre. Li agradava jugar amb els seus amics.

El vaig conéixer a l'escola el segon trimestre, sempre el veia menjant dolços: xocolata, torró, galetes...

Un dia em va contar que es va apropar a la cuina a agafar una galeta de xocolata, i un plàtan li va dir:

—Menja'm, menja'm, estic molt dolcet!

Va tastar una miqueta de plàtan i li va agradar.

Després va anar a la cuina una altra vegada a agafar un tros de torró de xocolata i nous, i una maduixa li va dir:

—Menja'm, menja'm, que estic molt sucoseta!

Pep va pensar que, com que estava tan, tan sucoseta, la tastaria una miqueta.

Un dia, com que a Pep li agradava tant la fruita, va anar a la cuina sense que cap fruita li diguera res i va fer-se una tallada de meló.

Mireu si li agradava tant la fruita que els seus pares li varen dir:

—Així que sí que t'agrada la fruita, eh! Veus com a més a més dels dolços hi ha unes altres coses sanes que et poden agradar?

I, així, amb un somriure, Pep va acabar de menjar-se el seu tros de meló ben dolç.

2N PREMI DE PAÍS 2015
CONTROLADES
JOSEP XAVIER RICO MARTÍN
SECCIÓ IES CLOT DEL MORO - IES JAUME I (SAGUNT)

Ara mateix no puc fer res llevat d'agafar un bolígraf i posar-me a escriure.

Aquesta habitació m'ofega i necessite traure tot el que tinc dins mitjançant l'escriptura. Si algú arribara a llegir açò, potser encara no seria massa tard per a mi. La bogeria de no poder comunicar-me amb ningú em fa escriure't, a tu, personatge anònim fruit de la meua imaginació, que estàs llegint la meua carta, que possiblement no arribarà a cap lloc. Però necessite crear-te i que sigues el meu lector. Així doncs, aquest missatge va per a tu:

Em diuen Rosa Pla i em trobe tancada i empresonada en una habitació d'aquest alberg rural. Tinc sols 18 anys i ja he perdut la meua llibertat. Una llibertat que no sols es refereix a aquestes parets que m'envolten i m'impedeixen eixir sinó la que es refereix a la que vaig perdre en el moment de conéixer-lo.
Si no haguera consentit allò de la Nit de Nadal, ara no em trobaria en aquesta situació. **LA CONFIANÇA QUE ELL TENIA AMB MI DESAPAREGUÉ TOTALMENT. ENCARA QUE CREC QUE MAI LA TINGUÉ.** Ell es diu Alfons i farà uns cinc mesos que eixim junts. No ha canviat d'ençà que el vaig conéixer. Segueix essent simpàtic, guapo i molt protector. Al principi jo em sentia segura estant al seu costat perquè, si per un cas, ens volgueren atracar o cap pervertit

volguera fer-me alguna cosa, ell estava davant sempre. Alfons és violent, però mai ho ha sigut amb mi. Estic ben segura que no em ficarà mai la mà damunt. No tinc cap dubte que ell m'estima, però jo ja no sóc feliç amb ell.

No em va deixar passar la Nit de Nadal amb els meus pares. **DEIA QUE NO ERA POSSIBLE QUE JO PREFERIRA ESTAR AMB ELLS ABANS QUE AMB ELL.** És per això que li vaig fer cas i vam anar a una discoteca del barri. La sala, plena de llums fúcsies i blanques, era més prompte trista per a mi. Hi havia parelles dispersades per tot el local bevent de les seues copes en silenci. Jo hi estava incòmoda i em sentia culpable per no estar amb la meua família. Havia sigut una tradició des de sempre i aquell any no estarien ells al meu costat. Mirava la meua copa amb nostàlgia i a Alfons ja se li notaven els primers signes de l'alcohol. No em sentia feliç. Casualment ell es va trobar uns amics que estaven en una altra taula i es va asseure amb ells. Jo, en canvi, em vaig quedar en la barra. Estava sola i abandonada. Alfons ja no estava allí, s'havia oblidat completament de mi i se n'havia anat amb la seua colla a una altra discoteca, segurament.

Aleshores, vaig decidir anar-me'n d'aquell local i tornar a casa on tota la meua família estava celebrant aquesta nit.

ALFONS NO M'HO PERDONÀ MAI. SE SENTIA TRAÏT I EM PREGUNTAVA, CRIDANT-ME A L'ORELLA, ON HAVIA ANAT I PER QUÈ L'HAVIA DEIXAT TIRAT SENSE AVISAR-LO. Li vaig respondre la veritat, però no s'ho va creure.

A partir d'eixe dia, em controlava encara més. Començava a agafar-me el mòbil per veure amb qui havia estat parlant i de què, de tal manera que tot el que parlara o diguera ell ho sabria. Em va prohibir fer certes activitats que m'agradaven, com anar a teatre o fer classes de natació. Tot ho argumentava dient que no consentiria que fera cap escena d'amor amb un altre xic i, damunt, que ell haguera de tindre el «plaer» de veure-ho assegut des del públic. Em va prometre que, si no deixava les classes de teatre, aniria a casa del company amb qui feia l'escena i li donaria una pallissa. No vaig tindre un altre remei, ell era capaç de fer-ho.

La natació fou pel cos. No volia que cap altra persona poguera veure'm quasi nua. Es negava i deia que sols ell tenia dret a veure'm així. I si algun depravat agafava la càmera de vídeo i em penjava a Internet nadant? Una altra vegada vaig haver de deixar una altra activitat que m'encantava.

TAMBÉ COMENÇÀ A CONTROLAR I JUTJAR COM ANAVA VESTIDA. Ell decidia per mi i em va fer llançar al fem una falda que m'agradava molt. Fins i tot, un dia em preguntà per què estudiava, perquè si en un futur ens arribàvem a casar, ell seria el que treballaria i jo em podria quedar a casa tranquil·lament fent les tasques de la llar. Jo vull treballar en un futur.

Hui és 18 de març i demà serà Sant Josep. Gaudisc d'aquesta festa: el foc purificador, l'ambient i les cançons en el carrer, la màgica olor de pólvora... Les meues amigues aniran aquesta nit a veure la Nit del Foc, un espectacle de llum, color i foc a cor què vols. És pura màgia,

no he vist mai cap cosa igual. En aquest aspecte Alfons és totalment contrari a mi. Ell odia tot açò i sempre que pot fuig de València per a passar aquesta festivitat tranquil·lament en un alberg com el que estem allotjats. Jo sóc el seu gos i he de seguir-lo allà on vaja, encara que ell sàpiga com m'agraden les Falles. Alfons em deia que li ho devia pel que li vaig fer per Nadal.

Arribàrem ahir i **NOMÉS ARRIBAR A L'HABITACIÓ M'AGAFAVA EL MÒBIL COM SEMPRE SOLIA FER.** Però aquesta vegada no me'l tornà. Va eixir de l'habitació i tancà la porta amb clau. També s'emportà el cable del telèfon que comunica amb recepció. Vaig pensar a fugir per la finestra però vaig descartar la idea immediatament pel fet d'estar en un segon pis. Tot seguit, em va passar per davall de la porta aquesta nota:

«Açò és el teu petit càstig per allò que em feres per Nadal. No et puc consentir que tornes a fugir. De debò vols estar abans amb elles que amb mi?

Arribaré a l'hora de sopar. Besets. T'estime molt. Alfons.»
Per sort he trobat aquests papers dins d'un calaix de la tauleta de nit i m'he posat a escriure açò per tal de reflexionar i intentar que passe ràpidament aquesta mala estona.

NO! ESTIC ESCOLTANT PASSES PROVINENTS DEL CORREDOR... JA VE... PER FAVOR, ALFONS, SI HAS TROBAT AQUESTS PAPERS, ET DEMANE QUE PER FAVOR EM PERD...

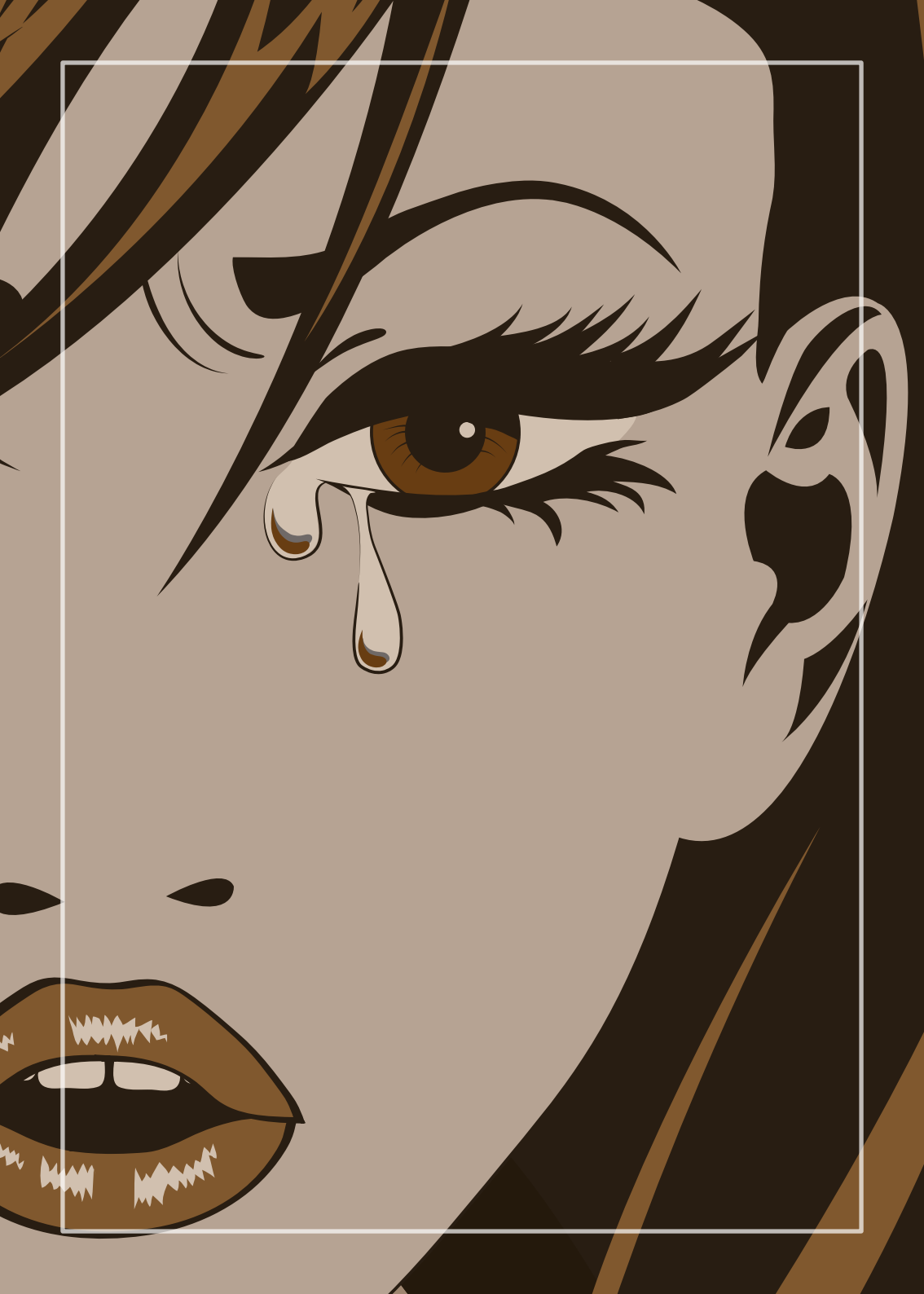

Les mans subjectaren uns segons més els fulls arrugats. La netejadora de l'habitació es quedà una estona pensant sobre el que acabava de llegir. El primer que desitjà fou que aquell xic mai haguera llegit aquells fulls. El pols del cor li anava molt accelerat i no sabia què fer. Recorda que avui era 27 de març, feia nou dies d'ençà que ella escrigué això. Potser ja seria massa tard. Com hauria reaccionat aquell xic si ho haguera llegit? Caigué en el compte que això era impossible. Els fulls els havia trobats en la funda d'un coixí. Si ell els haguera vists abans no estarien en eixe lloc. Volia ajudar-la, però no sabia com. Tampoc sabia si el que havia fet el nuvi de Rosa era denunciable. Sols li restava dur-los a la comissaria.

18

EL PORQUET DEL RABET ALEGRE

Olga Salar

Escriptora i filòloga

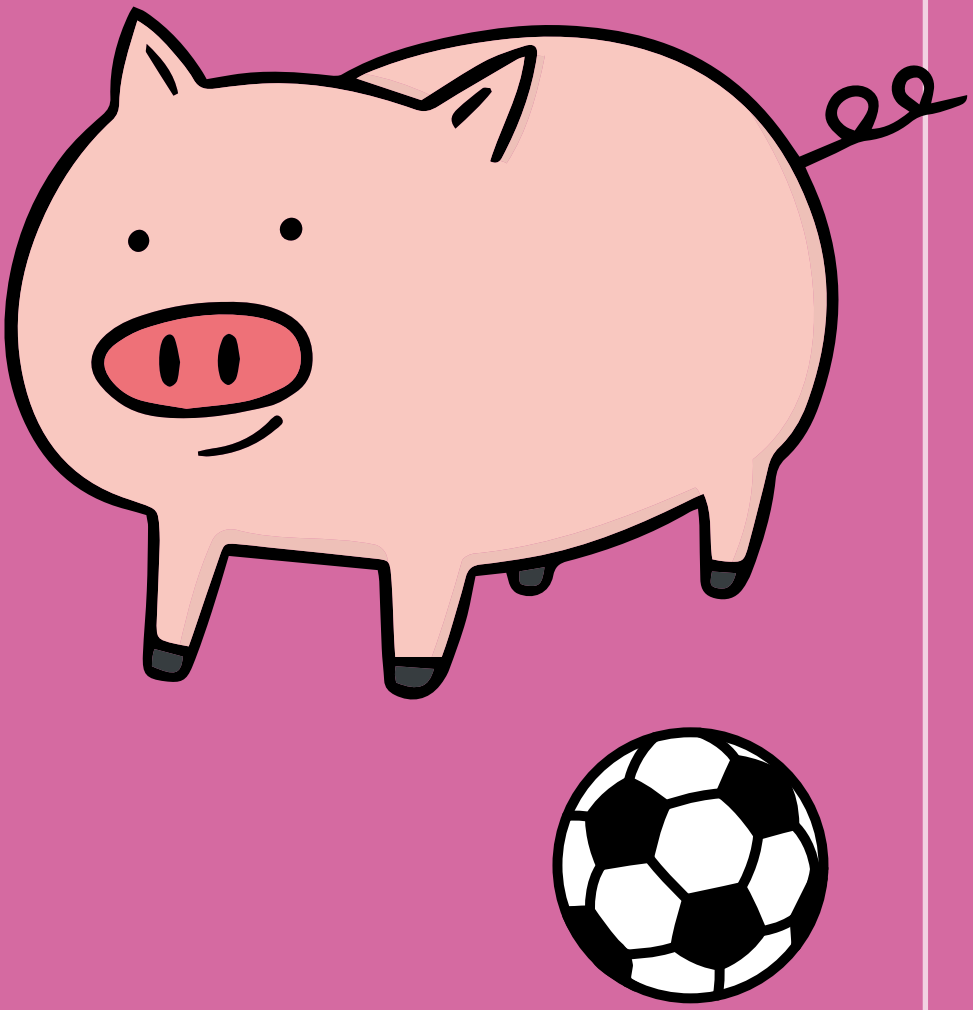

Hi havia una vegada en una granja als afores d'una gran ciutat, d'un país desconegut i d'un continent sense nom, un porquet molt xicotet anomenat Tom.

EST ERA EL XICOTET DE CINC GERMANS I ES DIFERENCIAVA D'ELLS PERQUÈ EL SEU XICOTET RABET ARRISSAT I ROSAT, CAP A COSES SENSE QUE ELL LI'L DEMANARA. El seu estupend rabet era una part d'ell que no podia dominar.

EL SEU RABET ERA MOLT ESPECIAL. TAN ESPECIAL QUE AJUDAVA A LA SEUA MAMÀ EN LES TASQUES DE LA CASA: AGRANAVA EL SÒL I ARREPLEGAVA ELS GOTS DEL DESDEJUNI. Era un rabet molt obedient amb la mamà de Tom, l'única a la qual feia cas.

A més era un rabet feliç. Encara que el seu amo estiguera trist el seu xicotet rabet sempre estava content. Contínuament estava en moviment, raó per la qual els altres porquets no volien jugar amb Tom.

Tom sempre guanyava en tots els jocs de l'escola, ja que jugava amb avantatge, el seu alegre rabet l'ajudava a guanyar a les bales, a la pilota… A tots els jocs del pati del col·legi. I encara que Tom era un porquet molt bo, com ja haureu imaginat, sempre estava trist.

Tenia un somni que era molt difícil de complir a la seua curta edat. Tom volia ser futbolista, però els seus companys no volien que participara en l'equip del col·legi perquè encara era molt xicotet i les seues xicotetes cames no li deixaven córrer tan ràpid com ho feien els majors. Els seus germans es burlaven d'ell per aqueixa raó i el

pobre Tom sempre acabava plorant. Malgrat tot, Tom no es perdia cap partit de futbol, ni els de l'escola ni els que retransmetien en televisió. Somiava amb ser el futbolista més famós del seu piulara, però els altres no li'l posaven gens fàcil:

—**MAMÀ, VULL SER FUTBOLISTA** —deia tristament.

—Ho sé, afecte, però has d'esperar a créixer —li responia sempre la seua mamà.

—Per què? Jo joc molt bé —insistia Tom.

—Encara eres molt xicotet. —Li responia cada dia la seua mamà.

TOM ENTRENAVA TOTS ELS DIES EN EIXIR DE L'ESCOLA, LA VERITAT ÉS QUE JUGAVA REALMENT BÉ. Els altres li jutjaven només per la seua grandària, cap dels seus companys del col·legi ni dels seus germans li havia vist mai jugar. No s'havien molestat mai a comprovar si realment sabia jugar al futbol. Ni tan sols van caure en el compte que en tots els jocs, Tom era el millor.

I és que era molt bé perquè sempre jugava amb avantatge. Ja que tenia una arma secreta, amb el seu rabet marcava moltíssims gols. Una vesprada en la qual estava entrenant sol, com solia fer, el professor de gimnàstica del col·legi ho va veure jugar i va quedar meravellat amb la seua tècnica. Tom regatejava amb molta agilitat i marcava gols realment difícils, i amb prou faenes era un xiquet. El professor es va acostar a ell:

—Hola, Tom quins feixos? —li va preguntar el seu professor de gimnàstica.

—Practique per a quan siga major i em deixen jugar al futbol, vull ser el millor futbolista del món —va respondre el pobre porquet.

—La veritat és que jugues molt bé, però solament. Si tingueres un contrincant marcaries tants gols? —el professor estava admirat del ben que jugava.

—No ho sé. Mai he jugat amb ningú —va dir Tom.

—Vols provar a veure com se't dóna? Jo seré el teu oponent —anava a ser interessant comprovar el ben que jugava Tom, igual li oferia una plaça en el seu equip.

—D'acord. —Conteste Tom, seria l'entrenament més divertit de tots els que havia fet.

I així ho van fer, Tom contra el professor de gimnàstica, un porc atlètic i gran.

El pobre mestre no li'l podia creure, quin bé que era el xicotet, **AMB ELL EN L'EQUIP NO ANAVEN A PERDRE MAI.** Havia aconseguit marcar-li deu gols i havia sigut a punt de marcar-li altres deu. Havia d'estar en el seu equip:

—Tom t'agradaria entrar en l'equip del col·legi? —li va preguntar.

—M'encantaria —va respondre el porquet.

—Matí en eixir de classe tenim entrenament, veuen a jugar amb nosaltres i porta't les botes de futbol —li va dir.

—Però és que no tinc botes —va respondre espantat.

Igual no li anaven a acceptar per aqueixa raó.

—Dis-li a la teua mamà que necessites unes botes per a poder jugar. Per a l'entrenament de matí te les deixaré jo —va contestar el professor—. Però parla amb la teua mare perquè et compre unes per a tu.

Tom va arribar a casa ple d'alegria, amb un somriure d'orella a orella. La seua mare acostumada a no veure-ho quasi riure es va espantar molt en veure-ho:

—Afecte, et passa alguna cosa? —li va preguntar—. Estàs malalt?

—No, mamà. **ESTIC FELIÇ PERQUÈ DES D'AVUI SÓC JUGADOR DE L'EQUIP DE FUTBOL DEL COL·LEGI** —Tom estava encantat de poder donar-li a la seua benvolguda mamà aqueixa notícia.

—Afecte, no digues ximpleries, encara eres molt xicotet. Ja ho saps. —La mamà de Tom estava preocupada, per la qual cosa li va posar la mà en el front per a comprovar que no estiguera malalt.

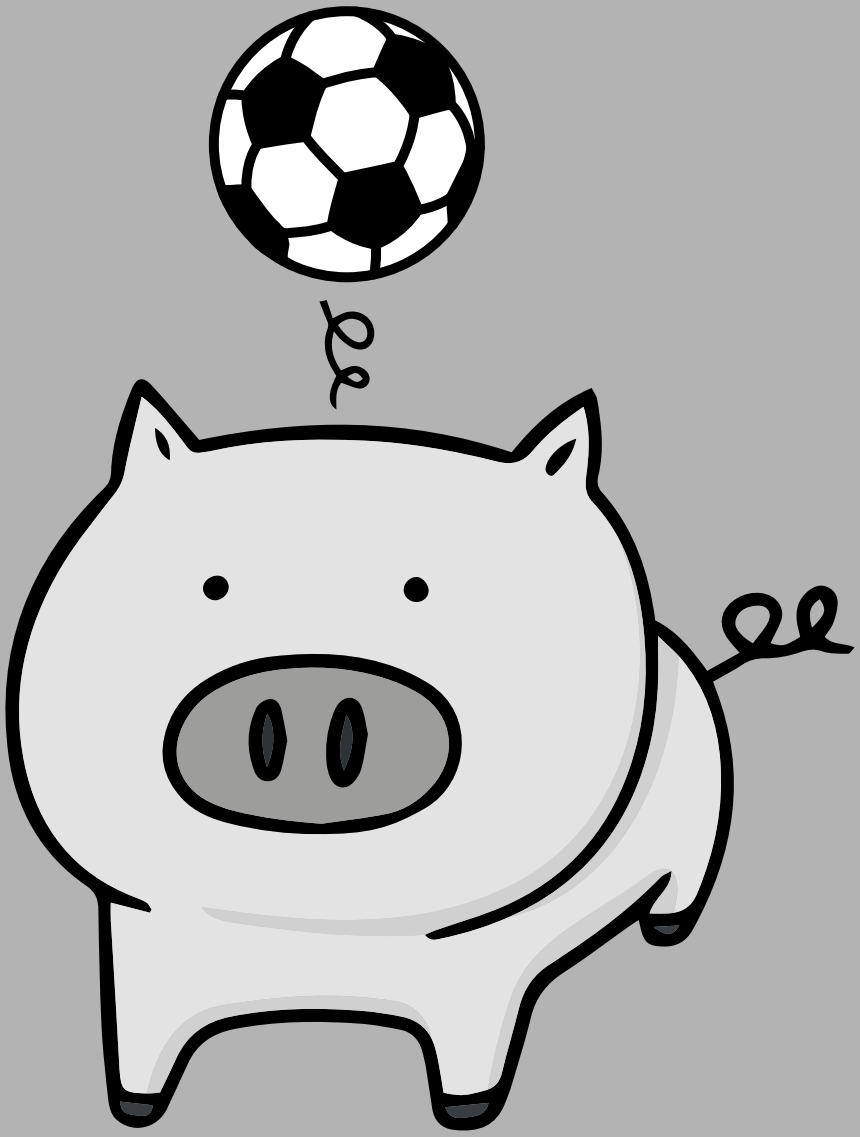

—Ho sé, mamà, però és que el professor de gimnàstica m'ha vist jugar i vol que entre en l'equip —va insistir el porquet.

—Açò és fantàstic, Tom. —Va concedir la mare, per fi, en adonar-se que ni hi havia febre ni el seu fill era donat a inventar contes.

—Mamà m'has de comprar unes botes de futbol —li va demanar amb entusiasme.

—Clar cel, ara mateix anem i les tries. Que acontenta estic que per fi sigues feliç —va contestar, contenta, la seua mamà.

I així ho van fer, **MARE I FILL VAN SER A LA TENDA D'ESPORTS A COMPRAR-LI UNES BOTES A TOM. PERÒ VA RESULTAR UNA MICA DIFÍCIL TROBAR UNES BOTES PER AL SEU DIMINUT PEUET.** Al final la dependenta els va mostrar unes botes precioses de color daurat i els va dir:

—Ho sent, només tinc aquestes botes però són de porqueta —es va disculpar la dependenta—. És que per a aqueixa talla tan xicoteta solament fem botes de porqueta.

—No m'importa mamà, només vull jugar —va dir Tom.

—En aqueix cas ens les portem —va acceptar la mamà de Tom, encara que estava preocupada, i si es tornaven a burlar d'ell els xiquets de l'equip. Al cap i a la fi eren botes de porqueta.

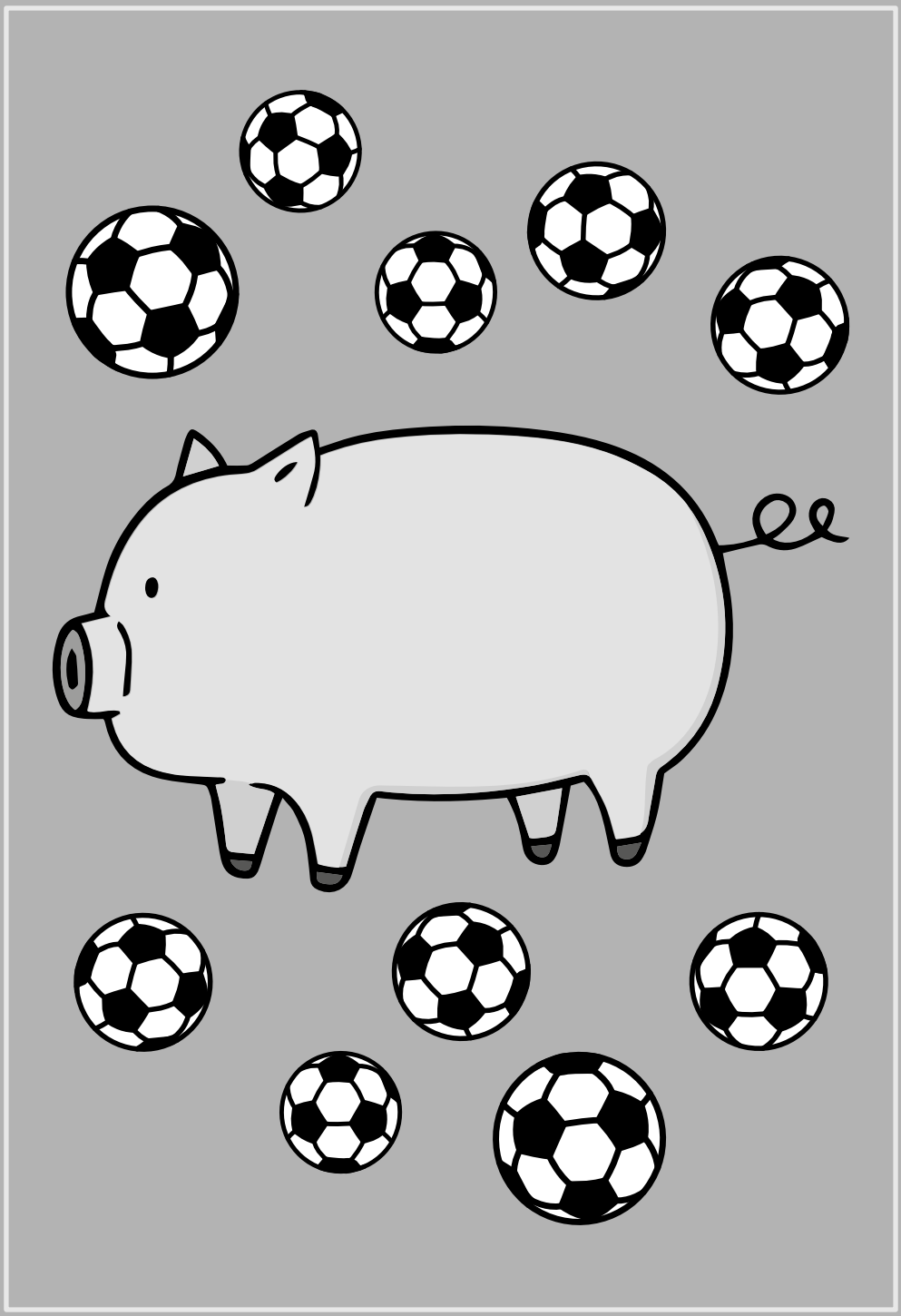

PERÒ A TOM, NO LI VA PREOCUPAR QUE FOREN BOTES FEMENINES, ELL VOLIA JUGAR I NOMÉS AÇÒ ERA IMPORTANT. Quan els germans del porquet es van assabentar que el professor li havia convidat a jugar amb l'equip es van enfadar molt. Els papàs de Tom van haver de dir-los que tractaren bé al seu germà i que no havien de jutjar-li sense veure abans el que era capaç de fer. Els germans majors no creien que Tom jugara bé, però davant les paraules dels seus papàs van haver de callar i esperar.

Va arribar el gran dia i tots els xiquets del col·legi van ser a veure l'entrenament. Havia corregut la veu que Tom anava a jugar amb els majors, el pobre porquet estava nerviós, tots havien anat a veure-li a ell.

Va començar l'escalfament, havien de córrer cinc minuts al voltant del camp i ací va començar el problema, Tom tenia les aneguetes més curtes que els altres i es quedava arrere. Van començar a escoltar-se riures dels espectadors, però el professor es va acostar a ell i li va dir:

—To les llàgrimes que relliscaven per les seues ullets.

I així ho va fer, va seguir corrent com si no em, no et preocupes, tots els futbolistes professionals han escoltat alguna vegada xiulades de la seua afició. Però sempre han acabat demostrant la seua vàlua. Espera al fet que et vegen jugar i veuràs com els seus riures es tornaran aplaudiments —li va aconsellar somrient l'entrenador.

—Gràcies professor —va respondre Tom, assecant-se scoltara els riures dels altres. Va arribar el moment de tocar la pilota i tal com

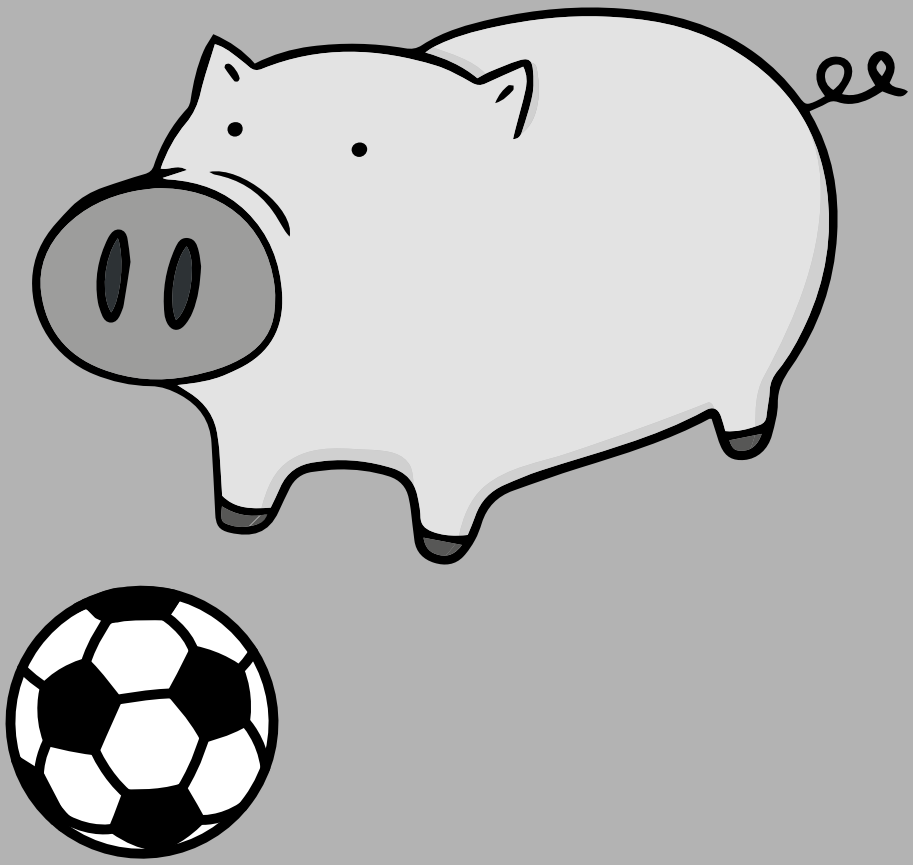

havia vaticinat el professor els riures es van tornar ànims per a Tom. **EL PORQUET SUPERAVA EN DESTRESA ALS SEUS COMPANYS,** si bé és cert que corria més a poc a poc que ells, també és veritat que quan tocava la pilota, aquest sempre acabava en la porteria contrària.

Els seus companys d'equip els deien als seus germans:

—Com no ens heu dit mai el ben que juga Tom? —preguntaven sorpresos.

—Era una sorpresa —responien aquests admirats. No volent confessar que mai li havien permès jugar amb ells pel que desconeixien que jugara tan bé.

El rabet de Tom era tan bon futbolista com ell mateix, marcava tants gols com les seues curtes aneguetes. Quan va acabar l'entrenament els seus companys ho van traure a coll del camp:

—Tan xicotet i tan bon jugador, volem que estigues en el nostre equip, amb tu i amb el teu rabet mai perdrem. —Deien a plens pulmons.

Cap d'ells es va fixar en els seus botetes daurades de xica, ni va recordar el lentament que corria, només s'acordaven de la quantitat de gols que Tom hi havia marcat. El porquet del rabet alegre per fi era feliç, ja no se li jutjava per la seua grandària, sinó per la seua qualitat com a futbolista. Quan va arribar a casa es va trobar amb una meravellosa sorpresa, els seus companys d'equip, els seus germans i els seus papàs s'havien avançat i li havien organitzat una festa, omple de globus i de pastissets de fang.

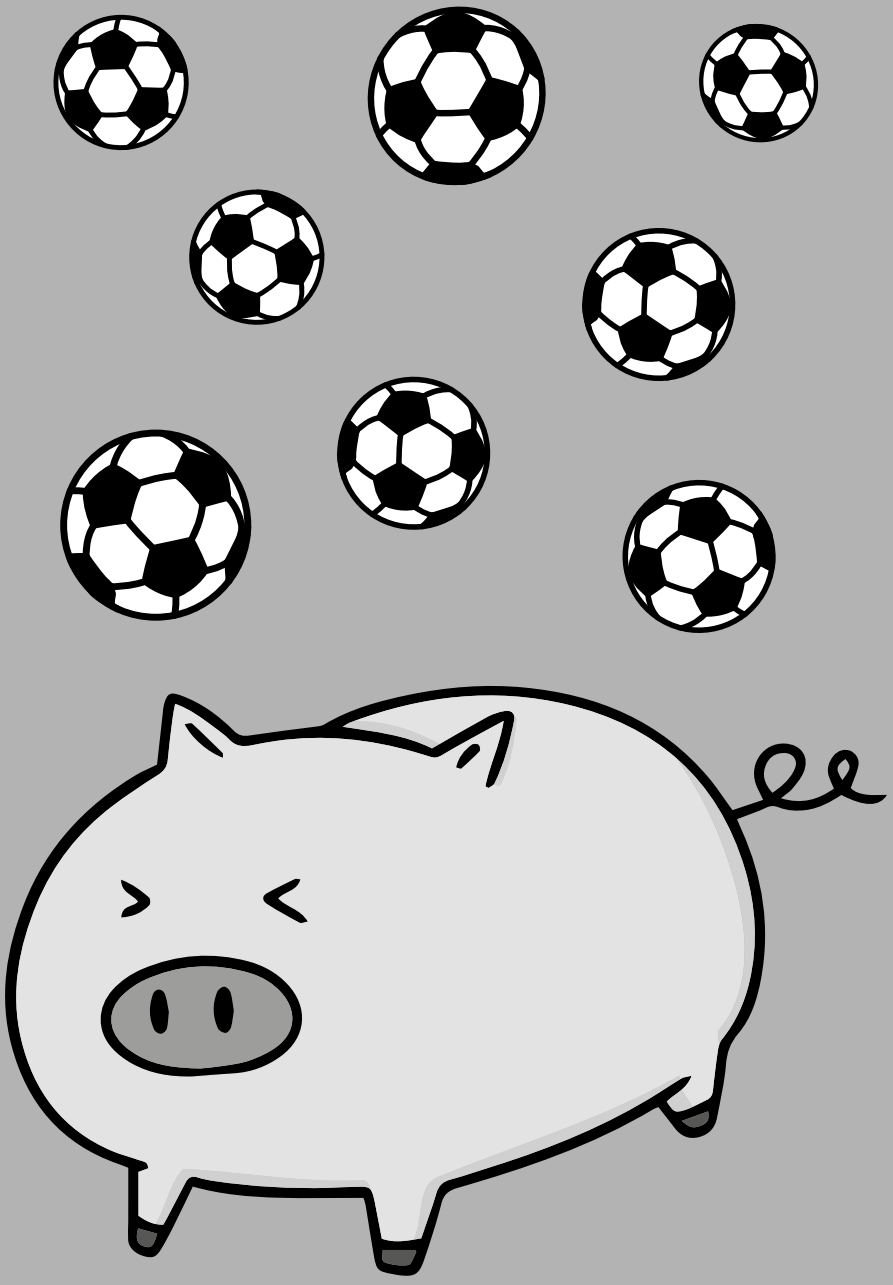

LES XIQUETES DE L'ESCOLA QUE MAI ES FIXAVEN EN ELL, VAN COMENÇAR A VOLER SER LES SEUES AMIGUES I TOM JA MAI MÉS VA JUGAR SOLAMENT AL FUTBOL.

La seua vida havia canviat, però va arribar el dia del primer partit oficial en el qual Tom anava a jugar i es va posar molt nerviós. I si ho feia malament i per la seua culpa perdien el partit? I si després d'açò ja no volien que jugara més amb ells?

Estava preocupat per no poder complir amb el que s'esperava d'ell... Anava a posar-se a plorar quan la seua mamà es va acostar i li va dir:

—Fill, eres molt bon jugador, però açò no és suficient per a guanyar un partit. Has de creure en tu com creiem tots. **HAS D'EIXIR A DIVERTIR-TE I A GUANYAR. SI ET RENDEIXES ABANS D'EIXIR, ANEU A PERDRE SEGUR, HAS DE TENIR CONFIANÇA EN TU I EN ELS ALTRES DEU JUGADORS QUE VAN A ESTAR AMB TU EN EL CAMP. SI TU FALLES ELLS TAMBÉ HO FARAN, PERQUÈ CREUEN EN TU PER SOBRE DE TOT.**

—Tens raó, vaig a ser valenta per ells —va respondre el porquet del rabet alegre.

El partit va començar i Tom va fer tot el que sabia, els seus companys d'equip li passaven la pilota i ell marcava els gols, ningú es va burlar de les seues aneguetes curtes, els contrincants van descobrir que s'estaven enfrontant a un igual.

El partit seguia i Tom cada vegada estava més tranquil, perquè sentia que no estava solament que si fallava els seus companys marcarien per ell. Faltaven deu minuts perquè acabara i anaven guanyant de tres gols, ja quasi estava segura la victòria, però llavors un dels jugadors de l'altre equip li va pegar una puntada i li va fer tant dany que no va poder continuar. Els seus companys es van espantar, què anaven a fer sense la seua arma secreta? I llavors Tom els va cridar des de la banda:

—Porteu molts partits jugant sense mi, estic segur que guanyarem. Els seus amics van seguir jugant sense ell i el partit va acabar en victòria.

I els jugadors van aprendre dues grans lliçons: no cal jutjar a la gent sense conèixer-la i un equip sempre és un equip, si un falla el següent ha d'intentar no fer-ho pel ben comú.

TOM I EL SEU RABET ES VAN FER FAMOSOS I EL PORQUET DEL RABET ALEGRE JA MAI MÉS VA ESTAR TRIST.

19

L'APRENENT D'HEROI

Albert Torres Blandina

Escriptor

Nostra història comença en una xicoteta fleca.

En algun lloc del món un príncep declarava la guerra al seu germà i un pastor declarava el seu amor a la filla del ferrer. Naixia un pollastre amb dos caps. **UN XIQUET APRENIA A LLIGAR-SE ELS CORDONS I UN RODAMÓN, EN UN ENCREUAMENT DE CAMINS, ESCOLLIA LA SENDERA DE L'ESQUERRA SENSE SABER QUE AQUEIXA XICOTETA ELECCIÓ CANVIARIA LA SEUA VIDA.**

En algun lloc del món una dona es provava el vestit de noces davant de l'espill, un soldat escrivia al seu amant des de les trinxeres i un vell escriptor es tombava a morir, sabent que gràcies als seus llibres no moriria mai.

Però la nostra història, com ja he dit, no comença en aqueixos llocs. Comença en una xicoteta fleca, en el moment exacte que el forner, després de mirar atentament al bebè durant uns llargs segons, va afirmar molt seriós:

-Onofre, té cara d'Onofre.

La bugadera que ho havia trobat en el riu va contestar que gens d'Onofre.

-Aquest és nom de vell, no de bebè.

El caçador va suggerir que es cridara com ell, Martín.

-Així es convertirà en un home gran i fort. Els Martines som els més musculosos i llests.

La dona de l'alcalde va soltar un riure burleta i va respondre:

-Si ha de cridar-se com algun de nosaltres, aqueix honor correspon al meu marit.

La venedora de fruites, sense fer cas de la dona de l'alcalde, va suggerir Pedrito. Llavors va sospirar. Aqueix era el nom del seu vell amor de joventut.

Pedrito -que estava en una cantonada de la fleca al costat de la seua dona- va enrogir, es va posar la gorra i va dir que s'havia d'anar a munyir a les vaques. La dona de Pedrito es va anar darrere d'ell, llevant-li la gorra i pegant-li amb ella una vegada i una altra.

El fill del metge, que havia estudiat en la capital, va tossir elegantment i va dir:

-PEDRITO ÉS UN NOM VULGAR. CRIDEM-LI JOHNNY. JOHNNY CAUSA FUROR EN LA CIUTAT.

El forner va proposar tirar-ho a sorts amb una moneda. El caçador va suggerir que era millor arreglar-ho amb una baralla.

-El que guanye tria el nom.

Va agafar al fill del metge pel coll i estava a punt de donar-li una punyada quan algú va dir:

-Escolteu-me...

Tots es van girar. El que havia demanat la paraula era el vell ermità que vivia solament en una cova de la muntanya. No ho veien sovint, però aqueix dia havia baixat al llogaret a comprar farina per a fer-se un pastís d'aniversari. S'estava organitzant a si mateix una festa sorpresa en la cova.

Miró als presents i va preguntar:

-En quin mes estem?

-Febrer –va respondre el fill de l'alcalde ràpidament, abans que els altres pogueren contestar.

-FEBRER ÉS UN BON NOM.

Es va acostar al forner, li va pagar la borsa de farina i es va marxar a la muntanya.

Encara que tots ho pensaven, ningú es va atrevir a dir que aquell no era nom per a un xiquet. El vell de la muntanya era l'home més respectat en el poble i no volien portar-li la contrària. No hi havia més que parlar. Es cridaria Febrer.

El que ells no sabien és que l'ermità només volia que la discussió acabara prompte per a poder comprar farina i tornar a la cova al més prompte possible a preparar la festa.

Anys més tard el fill del metge es va convertir en el metge i explicava als seus malalts que van cridar Febrer al xic pel seu pèl regirat, impossible de pentinar.

-Està comprovat que febrer és el mes de major velocitat del vent, i la gent es despentina.

La dona de l'alcalde explicava en el seu club de lectura que el nom es devia a la curta alçada del xiquet, doncs febrer és el mes més curt de tots.

El caçador tenia una altra versió. Un migdia, donant de menjar als seus gossos, els va comentar que aquell estrany nom es devia al fet que havia sigut trobat en una cistella que surava riu avall. Després no va saber explicar molt bé què tenia a veure amb el mes de febrer, però els gossos –per a la seua sort- es van llançar sobre el menjar i van oblidar el tema.

Nosaltres sabem que cap d'aqueixes explicacions és la vertadera. Tot va ocórrer com us he explicat.

Febrer tenia onze anys (onze febrers) quan, per a la meua sorpresa, ens trobem. **TORNAVA D'UN LLARG VIATGE CERCANT AL SEU GOS, QUE ES DEIA GAT.**

-Perquè és tan curiós com un gat -em va explicar-. Sempre està ficant-se en embolics. Trau el cap als caus dels conills i als formiguers, es fica en les coves i fins a una vegada es va colar en la fleca. Li havia arribat l'olor del pa recentment fet i volia investigar.

Així que quan una nit no va tornar a casa vaig decidir eixir a cercar-ho. Coneixia massa bé la regió per a perdre's. Sense cap dubte havia decidit partir a veure el món. Els camins i prats que envolten el llogaret se li havien quedat xicotets al pobre Gat, que sempre estava cercant noves olors i senderes.

Així m'ho va dir el xic l'única vegada que ens vam veure.
No vaig a entretenir-me més en xicotetes coses. Hi ha una gran història per explicar.

LA HISTÒRIA DE FEBRER, QUE VA EIXIR A CERCAR AL SEU GOS ANOMENAT GAT.

20

EL VALOR DE LA PARAULA

Vicent Lloret

Poeta i escriptor

LEGIR DÓNA VIDA. Aquesta pot parèixer la típica frase que tot aquell escriptor que dóna llum obres escrites ens puga dir, una frase que pot parèixer buida, massa perduda dintre del lèxic que representa, però no. **LA VIDA ÉS ALLÒ QUE S'ENLAIRA CADA TRENC D'ALBA, ALLÒ QUE QUEDA SOTERRAT A LA NIT DELS TEMPS...** Com la lectura ens pot donar vida? És impossible, veritat? Ni la medicina moltes vegades és capaç de cobrir eixe darrer alè quan ens resistim a esdevindre memòria perduda, però la vida que dóna la lectura no és aquesta, sinó la de les vivències. Estem condemnats per la nostra condició còrpora a la desaparició de tot allò que som en un període de temps que els més afortunats poden dir que supera la vuitantena d'anys, però no tots. Com podem viure? Què hem d'escollir? Aquestes preguntes ens torben una gran part d'aquest temps que, com fulla de tardor, ja mai no torna... Heus ací quan entra la lectura en acció, quan la vida és massa curta per a viure tot allò que necessitem i, **MITJANÇANT ELS LLIBRES, SOM CAPAÇOS DE VIURE VIDES QUE MAI NO HAGUÉREM SOMNIAT. QUI NO S'HA ENAMORAT AMB UN LLIBRE? QUI NO HA VIATJAT A QUALSEVOL PAÍS EXÒTIC PERDUT ENTRE LES LLETRES? QUI NO HA TORNAT ENRERE EN EL TEMPS A TRAVÉS DELS MOTS?** Jo, personalment, sí. I ho puc dir perquè les lletres em donaren la vida quan pensava que tot restava boirós al bell mig d'un camí encara a la flor de la vida. Perquè encara que els hàbits de lectura canvien amb el temps, l'experiència, la formació... sempre queda, gravat a cisell, l'empenta d'aquella lectura que, essent encara aprenent del bell ofici de la lletra, es queda marcat a l'ànima, com el primer comiat d'un ésser volgut.

LA IMPORTÀNCIA QUE TÉ LA LITERATURA INFANTIL I JUVENIL ÉS CRUCIAL PER FOMENTAR, D'ARREL, LA FORMACIÓ DE TOTES LES GENERACIONS QUE ENS HAN DE TESTIMONIAR EL DEMÀ.

L'educació amb valors i hàbits de lectura han de ser necessaris per al correcte desenvolupament de la nostra vida. Cada vegada, des dels centres educatius, es fomenta més el valor de la literatura en valencià. Tota una plèiade d'escriptors ens testimonien obres sublims on els més menuts poden deixar la seua imaginació surar de la mà de Vicenta Llorca o Isabel Canet, per exemple, autores totes dos d'obres que poden ser filtrades als anys de l'ensenyança. El pes dels departaments de valencià als instituts també ha fet que la necessitat de formar mitjançant la literatura siga fonamental. La majoria de les vegades, la lectura assídua ens pot ajudar més a enfrontar proves com la de la Junta Qualificadora que les mateixes gramàtiques (encara que també són importantíssimes, naturalment). Tot açò únicament fa que engrandir la rellevància de la nostra llengua que, des de les edats més tendres, s'intenta educar a través de la lectura. Fomentar un hàbit a la joventut és crucial per a desenvolupar-lo al llarg de la vida. Tot allò que s'ha après essent encara esponges d'aprenentatge perdurà i, en major o menor mesura, ens esculpirà allò que serem. Per tant, criem amb el valor de la paraula.

Història i anàlisi de les publicacions infantils falleres. El cas de Benicarló

21

TIRANT, FENT I REPLEGANT

Pedro Manchón Pau

Escriptor, periodista , mestre d'educació primària i faller de Benicarló.

Autor del llibre Encesa en Flama. Trons d'Avís.

EN COMENÇAR A ESCRIURE NO SÉ SI HO FAIG PER ALS XIQUETS, PERÒ SÍ QUE ESTIC CONVENÇUT DE FER-HO PER ELLS. És una sort, i també un goig, gastar unes lletres en defensa del profit que la literatura pot regalar a la nostra festa. I estimo adequat començar així, de la mateixa manera que com a faller abraço la possibilitat de reivindicar allò que li pot donar la falla al plaer de la lectura. **ELS LLIBRES SÓN UN DELS ELEMENTS MÉS IMPRESCINDIBLES DE QUANTS ENS AJUDEN A FORMAR-NOS DES DE BEN MENUTS.** Que ens fan créixer no accepta discussió. Però a més, les falles, per escèptics que es podrien mostrar alguns, ens poden empényer encara que siga un poc en el complex pelegrinatge per l'interminable camí cap a la saviesa. Si amb elles podem estimar més els llibres, ens podrem felicitar en descobrir un nou al·licient. Tenim una motivació de prestigi per a abraçar, encara amb més força, la nostra particular cultura del foc. D'aquesta dicotomia solament en pot sortir benefici. Cal treure-li punta i apostar fort. No ens penedirem.

En termes generals, el llibret de falla no fa tant de temps que arriba de completar una llarga travessia. Durant decennis, i encara ara, se li ha adjudicat majoritàriament una funció social que passava merament per recopilar els llistats dels protagonistes, les fotografies dels principals càrrecs d'honor, i per descomptat engrescar els col·lectius amb els esbossos dels monuments. I d'acord, després van arribar més fotografies recreant passatges més o menys recents vinculats a l'entitat de torn. Entenc que ni sóc el primer ni aquesta és la primera ocasió que se'n diu de la qüestió. No descobreixo el preu del pa, com tampoc eludeixo el compromís i la inversió de tot tipus que suposa l'aposta pel llibret.

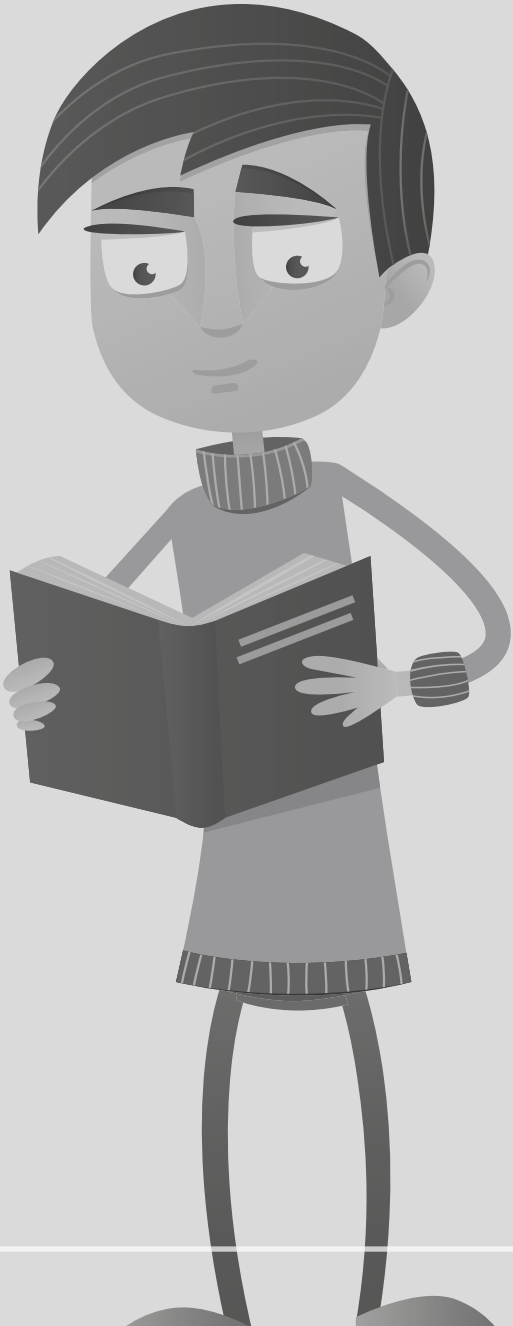

Avui, contem per sort amb societats i col·lectius fallers que guanyen renom fixant-se apostes ambicioses que al temps són generosos regals per a la festa. Tot allò que abriga anualment aquesta gran publicació, des dels seus marges a les entranyes dels continguts, és una mostra diàfana d'aquesta realitat. **PARLEM DEL LUXE D'EMPAPUSSAR AMB ENRIQUIDORS ARTICLES LA PACIÈNCIA QUE EXIGEIX L'ESPERA A LA CONSECUCIÓ D'UN NOU CICLE FALLER.** Interessants dosis de lectura, històrica, analítica i crítica. Autèntics treballs d'orfebreria investigadora. Hi ha llibrets de falla que encara se'n diuen en diminutiu per allò de la tradició, quan en realitat esdevenen atractius volums d'aprenentatge. Un luxe, vaja. El cas és que per fi s'ha tornat a poc a poc a fer inqüestionable l'ús de les lletres, en clau fallera, com a veritable eina de bona reputació. Els llibrets esdevenen autèntics zeladors que fan del nostre art efímer una cosa més longeva. Si el monument que plantem exigeix una vida curta, els llibrets li garanteixen a l'obra, i a tot allò que l'envolta, una armadura fiable que protegeix el seu ostatge a la memòria.

Creient-ho de veritat o malgastant el tòpic, hem repetit en incomptables ocasions la ben sabuda sentencia que lliga el futur de la nostra festa al jovent i a la xicalla. I no mereixerem cap menció que ens reconega com a agosarats profetes, perquè l'afirmació és tant elemental com certa. Ara es tracta de cercar de quina manera ha de créixer la festa, i sobretot com ho poden fer els que creixeran amb ella. Són els joves els que han de fer les falles grans en cadascun dels òrgans que completen una identitat. I aquesta de les falles és tan ingent com de vegades complexa. Si creiem amb elles com a eina que sap arrossar la sensibilitat dels xiquets, ho tenim fàcil. Ho veurem fet.

Tirar, fer i replegar. Tres accions complementàries que ací voldria justificar com una connexió de cadascuna d'elles amb l'anterior. Comencem doncs pel principi, perquè al cap i a la fi d'això tracta la missió que ens encomana enguany El Mocador: *Tirar de lletra*. O pegar mà d'arxiu. Les temàtiques dels monuments que plantem cada any, independentment de com, del tractament i els seus matisos, han versat en incomptables ocasions en passatges històrics, epopeies i patrons dotats de grans dosis d'èpica. Adaptats o conreats d'acord amb el públic al qual s'adrecen, hem pogut contemplar a les falles autèntiques evocacions de nivell a les històries reals o de ficció més carismàtiques. Els grans clàssics de la literatura universal, infantil i juvenil, han suposat també un enriquidor rebost per als projectes creatius dels artesans. **ELS ARTISTES HAN SABUT ADAPTAR LES MILLORS JOIES DE LES LLETRES A LA FALLA.** I aquesta ha esdevingut no sols delícia per als ulls que miren, també promoció dels tresors narratius de més prestigi. Novel·les, contes i llegendes han bastit guions i composicions. Han estat presents. Han evocat records als lectors i s'han presentat als qui no els coneixien. **EN RESUM, S'HAN REIVINDICAT. I HO HAN FET PER LA FESTA.** Si a més posem en valor el pas endavant, valent i necessari que suposa ubicar l'obra cabdal de la nostra cultura en l'epicentre d'un designi faller, no ens resta més que donar les gràcies als qui han pensat enguany en Joanot Martorell. I després, clar està, felicitar-nos per la sort de poder gaudir-ne de tot plegat. Això d'enguany és, però ben de veres, un matrimoni de prestigi. Lletres i falla. Tots elements d'aquí. **HISTÒRIA I TRADICIÓ AL SERVEI DE LA CULTURA.** De la terra per al món.

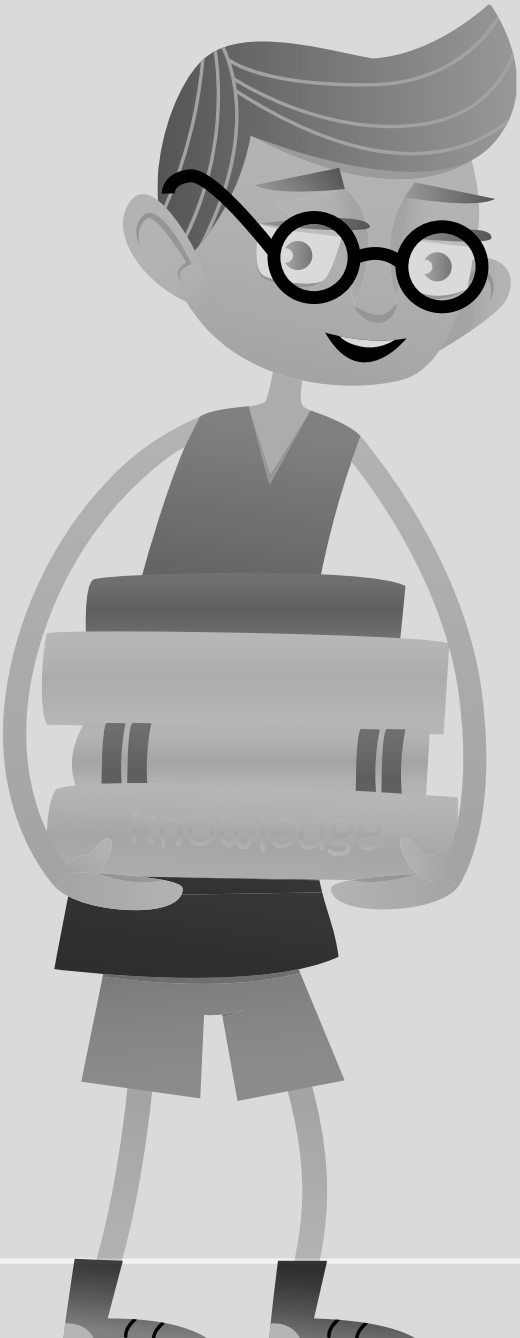
Knowledge

ELS ESCRIPTORS MÉS ICÒNICS HAN REGALAT AMB LES SEUES OBRES MÉS IMPORTANTS MOTIVACIONS RELLEVANTS PER A OBRAR DINS DELS TALLERS. Però no és menys cert que a les naus on tot es cou també s'han gestat amb el suro i el cartó altres creacions. I aquí toca parlar d'aquelles incursions literàries que pot ser exemptes del renom de les anteriors, compten amb el valor incalculable de la seua originalitat. Parlem de l'autenticitat que podria comparar-se a un bon plat cuinat a casa seguint el millor receptari de l'àvia. Efectivament, quan tirem de lletra, també estem parlant de *Fer bona paraula.* Amb atrevides versions d'obres fetes o apuntant amb altres d'inèdites, les falles podem pujar l'esglaó. Si bonic és ficar lletra, excels és poder fer-la.

Ara que estem parlant de fer, bo és valorar com l'escriptura ha contribuït i ha de seguir fent-ho en l'evolució que ha experimentat l'art de fer falles. Cada vegada són més les comissions que es procuren donar el plaer de gaudir experimentant amb projectes de collita pròpia. L'avanç tecnològic ha donat ales creatives als tallers. I en obrir-se la veda, també s'**HA POGUT DONAR EIXIDA A LES IDEES MÉS PARTICULARS QUE HAGIN POGUT SORTIR DE LA INVENTIVA DELS COMISSIONATS QUE SE'N RESPONSABILITZEN DE PROPOSAR UN PROJECTE A L'ARTISTA.** El privilegi de les falles al gust. A partir del guió que per fortuna ha guanyat en transcendència, agafa volada el monument, però també tota la resta de l'engranatge. Fer de cada any una temàtica concreta ha generat nous atractius als col·lectius fallers. D'això també se n'ha beneficial el llibret. **EL LEMA DEL MONUMENT PASSA DE QUEDAR-SE EN AIXÒ A CONVERTIR-SE EN L'IDEARI DE TOT UN PROJECTE. EL LLIBRET FALLER ES FA MÉS**

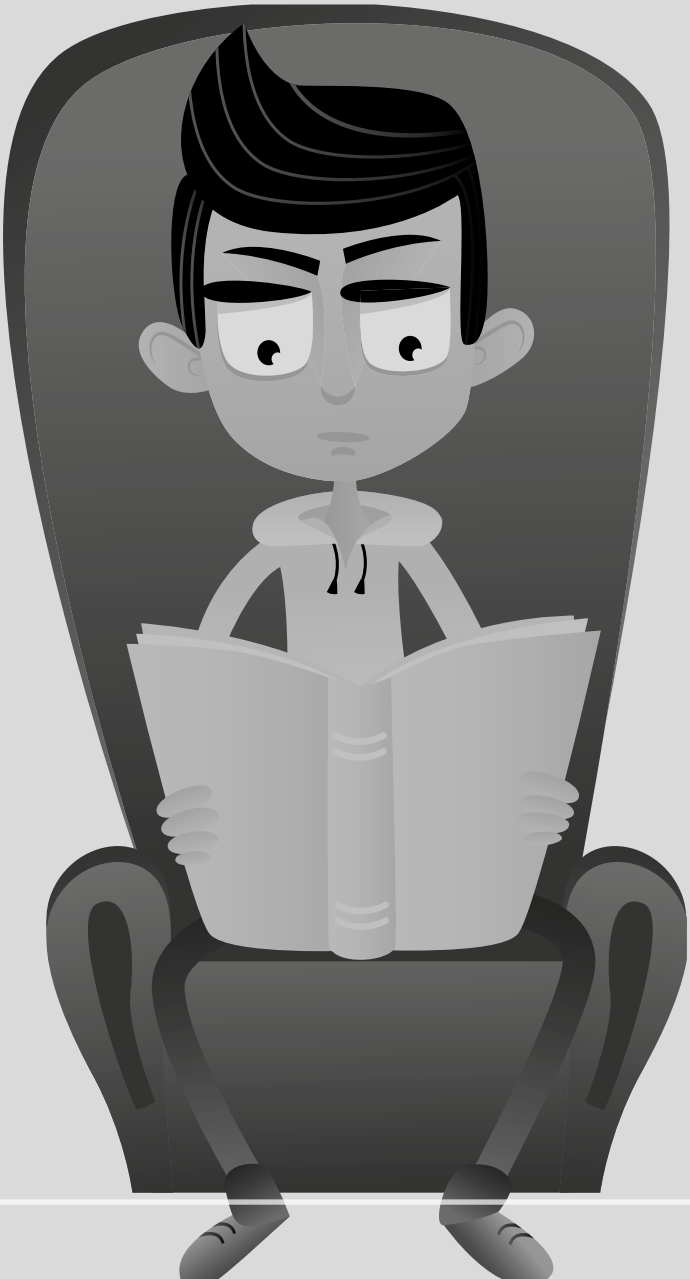

APETITÓS PER A LES FALLES QUE HO VEUEN CLAR, però també per als fallers que abraonen el concepte, que comparteixen ideari.

Defensar activament el propòsit suposa treballar per fer la falla en lloc de comprar-la i ja està. La funció de l'artista es pot centrar en la pura faceta que s'espera de tot professional, però també en el purisme que defineix el seu mot, perquè al cap i a la fi l'art és creació. Pel que respecta a la comissió, el seu vincle amb el monument és més estret quan contribueix com ho farien els escriptors amb les novel·les, a fer possible l'objectiu: fer del llibret a la falla el que les novel·les al cinema. De la viabilitat i el compromís que apadrinen l'esforç i els recursos que es destinen, arribem segur a la part més agraïda del procés. És la mateixa que hem de fer per procurar que cada nou cicle faller compte amb més adeptes: *Replegar en cultura*. De la collita del cultiu es fa palés el benefici de l'empresa. El nostre entramat barrisca de la festa l'esbarjo i la disbauxa. Ho fem tots amb major o menor mesura, amb més o menys moderació. Però si comprenem que cego està qui entén que la falla sorgeix per al rendiment econòmic, també podem estar capacitats per a obrir millor els ulls. Si a més de dir que som fallers, volem ser-ho, hem d'apuntalar el nostre estímul: forjar amb la falla el màxim de crèdit cultural. A per totes. **BONA LLETRA I ENDAVANT.** A seguir tirant!

Taller

FA

Flor d´Aigua

&

Flor de Cotó

CF

Taller Flor d´Aigua